



Fecr Yayınları: 374

CİBRÎL/CEBRÂİL (a.s.)
-Kutsal Kitaplar ve Hadislerde-

Haydar GÜNGÖR

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
Sertifika No: 47479

1. Baskı: Eylül 2020

ISBN: 978-625-7879-13-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

CİBRÎL/CEBRÂÎL (a.s.)
-Kutsal Kitaplar ve Hadislerde-

Haydar GÜNGÖR

Ankara 2020

Haydar GÜNGÖR

1967 tarihinde Acıpayam'da dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimi Acıpayam'da Lisans öğrenimini ise Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde tamamladı. Daha sonra aynı yıl Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim dalında “*Hadis Öğretile-
rinde Giyim*” adındaki tezi ile yüksek lisansını bitirdi. Doktorayı da aynı bölümde “*Hadislerde Cibril*” adlı çalışmasıyla 2019 senesinde tamamladı. Halen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir okulda öğretmenlik yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖN SÖZ	11
GİRİŞ	13
Kavramsal Çerçeve.....	15
1. Melek Kavramı.....	15
2. Kur'an-ı Kerim ve Hadislerde İsmi Geçen Melekler.....	19
2.1. Cibrîl.....	19
2.2. Mikâil.....	22
2.3. İnsanların Canlarını Almakla Görevli Melekler.....	24
2.4. Sûr'a Üflemele Görevli Melek.....	27
2.5. Münker ve Nekîr Melekleri.....	29
2.6. Gözetleyici (Hafaza) / Yazıcı (Kirâmen Kâtibîn) Melekleri.....	31
2.7. Arşî Taşımale Görevli Melekler (Hamale-i Arş).....	36
2.8. Cennet Melekleri.....	39
2.9. Cehennem Melekleri.....	41
2.10. Mukarrebûn Melekleri.....	44
2.11. Meleku'l-Cibâl.....	46

BİRİNCİ BÖLÜM

KUTSAL KİTAPLARDA CİBRÎL

1.1. AHDİ ATİK'DE (TEVRAT'TA) CİBRÎL.....	51
1.1.1. Cibrîl (Gabriel).....	51
1.1.2. Rabbin Meleği.....	52
1.1.3. Rabbin Ruhu.....	54
1.2. AHD-İ CEDİD (İNCİL)'DE CİBRÎL.....	55
1.2.1. Gabriel.....	55
1.2.2. Rabbin Meleği.....	57
1.2.3. Kutsal Ruh.....	59
1.3. KUR'AN'DA CİBRÎL.....	60
1.3.1. Cibrîl.....	61
1.3.2. Ruh.....	69
1.3.3. Ruhu'l-Kuds.....	78
1.3.4. Ruhu'l-Emin.....	81
1.3.5. Resûl.....	82
1.3.6. Şedîdu'l-Kuvâ ve Zû Mirrâ.....	87
Değerlendirme.....	92

İKİNCİ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBER'İN HAYATINDA CİBRİL

2. 1. NÜBÜVVET ÖNCESİ HAYATINDA CİBRİL	97
2.1.1. Hz. Peygamber'in Cibril ile İlk Defa Karşılaşması Ne Zaman Olmuştur?	97
2.1.2. Hz. Peygamberin Cibril'le İlk Karşılaşması (Şakku's-Sadr)	97
2.2. HZ. PEYGAMBERİN NÜBÜVVET SONRASI HAYATINDA CİBRİL	112
2.2.1. Hz. Peygamberin Cibril'le Karşılaşmaları	113
2.2.1.1. Cibril'le İlk Karşılaşma (İlk Vahiy)	113
2.2.1.2. Cibril'le İkinci Karşılaşma ve Fetretu'l-Vahy	125
2.2.1.3. II. Fetretu'l-Vahy	132
2.2.1.4. Taif Yolculuğu	136
2.2.1.5. İsrâ ve Mi'râc Yolculuğu	139
2.2.2. Savaşlarda Cibril	159
2.2.2.1. Bedir Gazvesi ve Cibril	159
2.2.2.2. Uhud Harbi ve Cibril	168
2.2.2.3. Hendek (Ahzab) Savaşı ve Cibril	172
2.2.2.4. Benî Kurayza ve Cibril	178
2.2.2.5. Tebûk Gazvesi	186
2.2.2.6. Bi'ri Maûne Hâdisesi	190
2.2.3. Hz. Peygamber'e Suikastler ve Cibril	193
2.2.3.1. Müşriklerin Suikast Girişimi	193
2.2.3.2. Hz. Peygamber'e Sihir ve Cibril	197
2.2.3.3. Yahudi Kadının Sûikast Girişimi ve Cibril	204
2.2.4. İbadetler ve Cibril	207
2.2.4.1. Cibril'in Abdesti Öğretmesi ile İlgili Rivayetler	207
2.2.4.2. Cibril ve Namaz İbadeti	215
2.2.4.3. Salâtu'l-Havf (Korku Namazı) ve Cibril	220
2.2.4.4. Telbiye ve Cibril	224
2.2.4.5. Ramazan Ayı ve Cibril	226
2.2.4.6. Kur'an'ın Yedi Harf Üzerine İndirilmesi ve Cibril	229
2.2.6. Dualar ve Cibril	237
2.2.6.1. Hz. Peygamber'in Cibril'in Duasına Karşılık Vermesi	237
2.2.6.2. Cibril'in Hz. Peygamber'i Teskin Etmesi	243

2.2.6.3. Cibrîl ile Hz. Peygamber'in Cennetu'l-Bâkî'de Buluşmaları	245
2.2.6.4. Cibrîl'in Hz. Peygamber İçin Şifa Dilemesi (Rukye Yapması)	249
2.2.6.5. Cibrîl'in Öğrettiği Dua (Keffâratu'l-Meclis Duası)	259
2.2.6.6. Namaz Sonunda Yapılan Tesbihât	264
2.2.6.7. Zikir Meclisinin Övülmesi	267
2.2.7. Cibrîl ve Diğer Kişiler	270
2.2.7.1. Hz. Hatice	270
2.2.7.2. Hz. Âişe	275
2.2.7.3. Dihyetu'l-Kelbî	282
2.2.7.4. Hârise b. Nu'mân	291
2.2.7.5. İbn Abbas	295
2.2.7.6. Hassân b. Sâbit	300
2.2.7.7. Hz. Hüseyin	302
2.2.8. Gündelik Hayatta Cibrîl	308
2.2.8.1. Cibrîl ve Komşuluk Hukuku	308
2.2.8.2. Cibrîl ve İpek Giysi	310
2.2.8.3. Cibrîl'in Köpek Bulunan Eve Girmemesi	313
2.2.8.4. Cibrîl ve Tâun hastalığı	325
2.2.8.5. Cibrîl ve Misvak	329
2.2.8.6. Cibrîl'in Şirk Koşmadan Vefat Eden Kimse Hakkında Cennete Gireceğini Söylemesi	333
2.2.8.7. İçki Satana Cibrîl'in Lanet Etmesi	341
2.2.8.8. Cibrîl ve Ümmetin İhtilafa Düşmesi	344
2.2.8.9. Cibrîl ve Herise Yemeği	347

SONUÇ	353
KAYNAKÇA	359
DİZİN	381

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.t.	: adı geçen tez
a.s.	: Aleyhisselâm
AÜ	: Ankara Üniversitesi
b.	: bin, İbn
B.A.E.	: Birleşik Arap Emirlikleri
bkz.	: bakınız
bt.	: bint
by.	: basım yeri yok
c.	: cilt
CÜ	: Cumhuriyet Üniversitesi
çev.	: Çeviren
DEÜİFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
h.	: hicrî
hadis no:	: hadis numarası
Hz.	: Hazreti
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
KSÜ	: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
mad.	: madde
nşr.	: neşreden
ö.	: ölüm tarihi
râvi no	: râvi numarası
s.	: Sayfa
sav.	: Sallâllahu Aleyhi ve Sellem
S.	: sayı
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: tahkik eden
Trc.	: Tercüme eden
ty.	: Basım tarihi yok
vb.	: ve benzeri

ÖN SÖZ

İslam, insanlığa Hz. Peygamber vasıtasıyla sunuldu. O'na (sav.)'e bu dini getiren de Cibrîl'di. Aslında sadece bu cümle bile Cibrîl'in önemini ifade etmede yeterlidir. Ayrıca Kur'an da pek çok ayette onun bu önemi vurgulanmakta, onu farklı isimlerle zikretmekte ve diğer meleklerden ayırarak ondan bahsetmektedir.

Hz. Peygamber'in yirmi üç yıllık peygamberlik döneminde ister çok önemli bir konu olsun isterse hayatın içerisinde sıradan bir konu olsun, her türlü rivayetin metninde Cibrîl lafzı yer alabilmekte; gaybdan-yemeğe, ibadetlerden- komşuluğa kadar her türlü konuda onun ismi zikredilmektedir. Böylelikle bir anlamda konu, kudsi bir huviyete de kavuşmuş olmaktadır. Bu sebeple olsa gerektir ki Hz. Peygamber'den sonra en fazla suistimal edilen varlık da Cibrîl'dir. Bu bağlamda acaba Cibrîl nasıl bir varlıktır? Hz. Peygamber ve ashâb onu nasıl ve ne şekilde görmüştür? Hz. Peygamber ve ashâb onu nasıl tarif ettiler? Ayrıca ashâbın Cibrîl'i anlattıkları rivayetlerin sıhhat durumları nedir? gibi soruların cevaplarını araştırmaya çalıştık.

Konunun çok geniş ve kapsamlı olduğunu gördük. Zira İslam âlimlerinin ilk devirlerden beri tartışa geldikleri Şakku's-sadr/(Hz. Peygamber'in göğsünün yarılıp yıkanması), İsrâ-Mi'râc, Benî Kurayza yapılan sefer gibi pek çok konunun merkezinde Cibrîl'in bulunduğunu gördük.

Son yıllarda Cibrîlle alakalı çalışmalar da yapılmıştır. Fakat bu çalışmalarda ya tek bir rivayet üzerinde ya da çalışmamızın içerisinde yer alan bir konu üzerinde yoğunlaşıldığı farkettik. Biz ise Cibrîl'le ilgili rivayetleri toplayarak onları bir bütünlük içerisinde ela alıp bir Cibrîl tasavvuru çıkarmaya çalıştık.

Bu konuyu öneren ve çalışmamın her safhasında yardımlarını esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Enbiya Yıldırım hocama, Prof. Dr. Ahmet Yıldırım ve Prof. Dr. Bünyamin Erul hocaları-

ma, gerekli düzeltmeleri ve yönlendirmeleri yapan Doç. Dr. Hüseyin Akyüz hocama, bu tez bana verildiğinde çalışmam için beni cesaretlendiren merhum Dr. Şaban Çiftci hocama en kalbi şükranlarımı sunarım. Ayrıca her türlü desteği ve yardımı esirgemenen diğer hocalarıma ve arkadaşlarıma özellikle de eşime teşekkür ederim.

Dr. Haydar Güngör
Denizli
Ağustos 2020